Бр 50 У Новом Саду, у среду 5. (18.) марта 1914. Година XLIX.

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

Лист српске народне радикалне странке

За огласе плаћа се 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе" налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Издање „Рада" деон. друштво у Руми.

Избор патријарха и решење автономног питања.

Наше автономно питање дошло је на дневни ред. Јуче су пештански листови донели полузванично саопћење угарске владе, у којем се ставља у изглед брзо решавање нашег автономног питања у вези са питањем о избору патријарха. Из тог саопћења види се, да би влада хтела да тргује с овим питањем на рачун стечених права српскога народа у народно црквеној автономији. Она додуше још крије своје планове, али ипак овде-онде избија клин кроз врећу. Влада се вара, ако мисли, да ће се српски народ упустити у било какву трговину. Српском народу није тако журно питање о избору патријарха а да би вољан био, да се због патријарха одрече својих стечених права у автономији.

„Будапестер Тагблат" има извештај из Новога Сада, у коме се тврди, да ће српска самостална странка уз припомоћ кикиндских демократа имати на сабору огромну већину (ако, ако!) и да ће она изабрати за патријарха Мирона Николића, пакрачког владику. Али пошто он не зна мађарски, тешко да ће бити потврђен, као што 1908. године није био потврђен ни владика Змејановић, јер не зна мађарски. Ова тврдња не стоји, јер се зна, да је избор владике Змејановића био уништен из других разлога политичке природе, у првом реду зато, јер је био оптужен, да је био добровољац у српско-турском рату 1876. године.

Али сад долази оно, што открива намере удружених самосталаца и демократа. Они рачунају, да ће избор Мирона Николића бити уништен, па су спремни да у том случају гласају за темишварског епископа Летића, јер је он по мишљењу новосадског дописника „Будапестер Тагблата" опште уважени „научењак", који је умео да црквену политику не меша са дневном политиком (и да ствара синодални штатут). Тај дописник зна чак и то, да би Летићев избор задовољио све српске странке (е, тај баш много зна), па штавише зна и то, да ни српска народна радикална странка, која је после самосталне странке најјача у српском народу, не би чинила приговор против Летићевог избора.

Ми не знамо, откуда је тај господин све то дознао, али знамо, да српска народна радикална странка није заузела положај у питању о избору патријарха. Толико смо већ пута изјавили, да нас у првом реду занима, шта ће бити са нашом автономијом, а не ко ће да буде патријарх! Свакако је пак занимљиво, да новосадски дописник „Будапестер Тагблата" говори о савезу између самосталаца и кикиндских демократа (рачуна ли се у њих и мунговчина Марко Богдан?), док ми знамо, да постоји заједница свих српских *народних* странака. Али овај извештај „Будапестер Тагблата" скида помало завесу и казује, зашто самосталци пре че састанак извршног одбора удружених народних странака. То даје повода сумњи, да се ту не ради искрено. Зато би „Србобран" требао да се изјасни и да објасни ове чудне појаве!

Народносно питање пред угарским сабором.

Будимпешта, 4. марта.

У данашњој саборској седници продужена је расправа о народносном питању. Т. Калаји одобрава Тисину политику, а мисли, да ће се народносно питање лакше решити, ако се политичка управа повери државним чиновницима. Стеван Сабо, члан ратарске странке, жели да се реши народносно питање, али он зна да има много Румуна, који желе да се оцепе од Угарске и споје са Румунијом (Т. Михаљ: То не стоји!) а против таких Румуна морају се борити сви Мађари без разлике странака. Министар пољске привреде, барон Гилањ, изјавио је, да ће влада и даље насељавати Мађаре у румунским крајевима. По његовом мишљењу не може се народносно питање решити само добром управом, него и привредним радом, а влада ће радити у том правцу. Барон Никола Банфи противан је да се румунски језик учи у средњим школама као обавезан предмет. Он мисли, да је народносно питање везано са привредним развитком. Посланик Гизвајн поднео је предлог, да влада поднесе законски предлог о измени народносног закона од 1868. године. Он жели да се води рачуна о јединству мађарске нације, али да се социјалне и просветне тежње немађарских народа задоволе.

Као што видите — много се говори. Сваки има по неку мисао али нико нема смелости, да погледа истини у очи и да предложи решење, којим би се задовољиле све оправдане жеље немађарских народа. У данашњем сабору тешко да ћемо то и дочекати. То питање моћи ће да реши само онај сабор, у коме ће седети прави народни посланици, које неће бирати паприкаши и натароши, него народна свест. Зато ваља наставити борбу за опште, једнако и тајно бирачко право. *Свевид.*

Политички записи.

Супруга француског министра финансија, Каја, убила је уредника „Фигара", који је стално нападао њеног мужа и ишао затим, да га уништи Кајо се добро бранио, али је уредник „Фигара" почео да износи писма, која су Каја приказивала као политичког шерета и шпекуланта. Сад се доказало, да је Кајо у своје време омогућио, да стругне банкар Рошет, који је проневерио силне милијоне од сиротиње. Нађено је писмо, из којег се види, да је Кајо преко министра председника Монија обуставио истрагу против Рошета. Ту је свакако била помешана и Кајова жена, која је решила да убије уредника Калмети, кад је видела, да ће он и то изнети...

Кајо је био вођа радикалне странке, а овај га је догађај сахранио.

*

Кад је Тиса 4. јунија 1912. године извршио насиље у сабору, дошло је до велике гужве. Посланик Чуха је тада скинуо полицајном комесару Павлику капу с главе и бацио му у лице. Због тога је одмах био ухапшен и одведен у полицију. Државни одветник га је онда оптужио због извршеног насиља. Првостепени суд га је осудио на 8 дана затвора, али је табла разрешила ту пресуду и наредила, да се одржи нова расправа. Јуче је судбени сто ослободио Чуху, јер је доказано, да полиција није могла по закону ући у сабор и бацати посланике.

Тиме је суд жигосао Тисино насиље у сабору.

Догађаји на Балкану.

Србија и Турска.

Београдска „Самоуправа" у јучерашњем свом броју доноси чланак под натписом „Српско-турски мир", у којему, између осталога, каже и ово: Србија и Турска не додирујући се више територијално, немајући дакле повода за пограничне сукобе, могу у толико боље и са више поверења уређивати сва питања, која се могу јавити, те ће тако и у политичком погледу настати између њих добри односи, који могу бити подједнако корисни по обе земље. Ми се надамо, да ће у Цариграду у томе погледу бити исто тако здравих схваћања, као што их има у Београду. Између Србије и Турске коначно су пречишћени и ликвидирани сви политички рачуни и са мало добре воље могу се наћи додирне тачке интереса, по којима би обе стране имале разлога гајити односе поверења и пријатељства. Надамо се, да ће се ствари у томе правцу развијати сасвим природно и да ће акција у томе правцу наићи на подједнако повољно земљиште на обема странама.

Положај бугарске владе после избора.

Наш редовни софијски дописник А. Л. јавља нам: Прекјуче је у Бугарској извршено накнадно гласање у оним општинама, у којима је ометено гласање 23. фебруара о. г. На томе гласању бугарска је влада изгубила још један мандат, тако да сад влада има 127 посланика, а опозиција 118. У старим границама бугарска је влада добила свега 96 мандата, а опозиција 109. Нови крајеви су дали влади 31, а демократима 9 посланичких мандата. Остале бугарске опозиционе странке нису тамо ни истицале своје кандидате због страховитог насиља, што га је Радослављева влада завела у новим крајевима пред саме изборе. Влада дакле има већину од 9 гласова. Међу владиним посланицима има 15 Турака, који су изабрани по жељи младотурског комитета из Цариграда. Ти Турци посланици ће по свој прилици гласати и радити онако, како буде тражила од њих турска влада. После ових нових избора за собрање положај Радославовљеве владе није се ни мало поправио, шта више може се рећи, да јој је сада положај још тежи, несигурнији него што је био после првих избора.

Епирски устанак.

Из Валоне јављају, да ће се ускоро укинути блокада Санти Кваранте, јер она у истину не вреди много; добровољци из Грчке долазе копном у Епир. — У градовима нових грчких крајева прикупљају се прилози за епирске усташе. Становници Драме послали су преко солунског митрополита 500 франака за епирску ратну благајну. — У Букурешт је стигао глас, да је у Епиру код села Георганцедеса дошло до окршаја између грчких трупа и епирских „светих батаљона", који су хтели да опљачкају стовариште муниције. У том окршају је наводно погинуло 7 усташа и 2 жене. — Како из Атине јављају, председник привремене епирске владе Зографос путује по Епиру и походи градове, у којима је проглашена независност. Зографос бодри Епирце да истрају у борби, јер њихова праведна ствар мора победити. — У Риму се надају, да ће се албанска влада ускоро споразумети са Епирцима. Тако дознају, да су већ отпочели преговори између Зографоса и холандског пуковника Томпсона, кога је изаслала албанска влада и међународна комисија, да створи споразум са Епирцима. Албанска влада обећава Епирцима, да ће се поштовати њихова верска и национална права и њихова *локална автономија*. Држи се, да ће Зографос на том основу склопити споразум са Албанијом.

Захтеви солунских трговаца

Већ одавно круже гласови, да се многи Јевреји хоће да иселе из Солуна. Сада из Солуна јављају, да та вест у том облику није тачна. Из Солуна хоће да се селе многи трговци, јер су садање прилике у Солуну врло неповољне по трговину. Солунски трговци траже од грчке владе, да што пре отклони све сметње трговинским пословима. Траже, да се што пре укине мораторијум; да се из основа ревидира питање царине на увоз; да се омогући промет непокретних имања и траже, *да Грчка, што пре склопи споразум са Србијом* гледе увоза, извоза и превоза српске робе, те да уопће уреди трговинске односе са Србијом, како би Солун поново добио своје старо, по трговину му, тако потребно залеђе. Што дуже буде одуговлачила Грчка уређење тих питања, имаће веће штете само она сама, а солунски трговци мораће и

друго место, где ће моћи у повољним приликама обртати своје капитале. Тако поручују солунски трговци грчкој влади.

Уништена бугарска чета.

Из Солуна јављају, како је једна бугарска чета од 10 људи покушала да продре на грчко земљиште код места Фронту у сереском срезу. Један грчки војнички одред осујетио је Бугарима тај покушај. Шест бугарских комита је погинуло, а четворица су ухваћена и доведена у Серез. И код Скирђаве ухваћена су четири бугарска четника.

Шта им је криво?

Суботички „Бачкаји Напло“ пише о буњевачкој школској задрузи и буни се против тога, што смо препоручили, да Срби помогну браћу Буњевце у просветном раду. По мишљењу тога листа, Срби могу само из даљине посматрати тај покрет, јер они имају своје школе, а уједињење српских и буњевачких школа и тако је немогуће, пошто се Срби служе ћирилицом, а Буњевци латиницом. Уплетање Срба може дати повода новом неспоразуму, а школско питање није племенско питање, нити у многом погледу спада у питање заједничке племенске просвете. Уједно тај лист упозорава Буњевце, да министарство неће дозволити оснивање буњевачке школске задруге. Спомиње догађај у Тителу, где министар просвете није дозволио оснивање српске школе, али је наредио, да се у државној школи предаје српски језик...

„Бачкаји Напло“ је рђаво схватио наш чланак. Ми смо препоручили, да Срби буду чланови школске задруге, која ће отварати буњевачке, а не заједничке српско буњевачке школе. Ми сматрамо за своју дужност, да помогнемо својој једнокрвној браћи у просветном раду. Нека пак варошка управа у Суботици отвори школе са буњевачким наставним језиком — па ће школска задруга бити излишна.

Наседаније дипломате Марка.

Подрепаш Марко Вилић претворио се у дипломату. Како „Будапестер Тагблат“ јавља, новосадски подрепаши покушали су, да се гледе автономије споразумеју са самосталцима, те њиховом помоћу да се ушуњају у извршни одбор удружених странака. Подрепаши су се уверили, да су са својом политиком пропали, сада би да и они уђу у народну заједницу и да је отрују! „Будапестер Тагблат“ тврди, да је то најмања трупа у српском народу и да је та „шакајада“ изаслала свога члана, професора Вилића у Будимпешту, са дипломатском мисијом. Он је имао задаћу, да преговара са самосталцима, али се морао вратити у Нови Сад несвршена посла, јер није нашао у Будимпешти оне особе, с којима је хтео да говори. Како се накнадно дознало, разбегли су се, када су дознали да им подрепаши шиљу ждребачког председника. Марко се вратио у Нови Сад покуњена носа, а подрепаши сад сну ју и кују нове планове, јер мријет им се неће...

Али узалудно им је копрцање. Народ их је сахранио. Измећари немају места у народној заједници.

Духовни концерат у Н. Саду.

Одабрани ученички кор српске велике гимназије овдашње приређује у недељу 9. (22.) марта о. г. после подне у 4 сата у свечаној дворани гимназијској духовни концерат са овим програмом: 1. Тих Остојић: Свјете тихи; 2. Ст. Бинички: Херувика; 3. Д. Бортњански: Достојно; 4. Мил. Јакшић: Голгота, декламује Милан Кашанин, ученик VIII. разреда; 5. Тих. Остојић: Господи услиши молитву моју; 6. Синико: Боже во имја твоје; 7. Григоријев: Приклони Господи ухо твоје. — Улазак је бесплатан. Улазнице с обзиром на мали простор гимназијске свечане дворане могу се добити код управе гимназије.

Нов лист у Загребу.

У суботу ће изићи први број листа *„Народно Јединство“*, који ће уређивати Милан Марјановић. Тај ће лист бити гласило напредних елемената, који нису задовољни са радом хрватско-српске коалиције, него желе да се води чисто народна слободоумна политика.

Кратке вести.

— У Загребу је умр'о А. Г. Матош, хрватски књижевник, који је дуго година живео у Београду као емигрант. Он је био војнички бегунац. Побегао је из Петроварадина и препливавши Дунав дошао у Београд. Одатле је отишао у Париз, где је провео неко време. Лака му била земља!

— Певачица Паулина пуцала је на потпредседника француског сабора Огањера, да му се освети због неверства!

— У Берлину је јуче после подне севало и грмело, иако је било ведро и сунце сијало.

— Наређена је потера за Павлом Стефковићем из Босне, који се у Вел. Бечкереку рђаво изразио о пок. краљици Јелисавети, а није дошао на расправу, која је већ двапут била заказана.

Брзојави „Заставе“.

Стигли 5. марта.

Нове железничке пруге у Србији.

Београд (Р.) Претходни радови на трасирању железничке пруге Рашка—Пријепоље—Увац почеће ових дана. Министар унутрашњих дела издао је наредбу полицијском особљу тих крајева, да нађе раднике особљу, које има да изврши трасирање те пруге.

Београд. (Р.) Округ пожаревачки закључио је зајам од 4 милиона динара код управе српских фондова. Тај зајам ће се употребити за грађење железничке пруге од Петровца до Ждрела и од Пожаревца до Свилајнца. Ако буде могућности, железнички ће се крак продужити од Ждрела до Жагубице.

Сукоб на српско-бугарској граници.

Београд. (Р.) Бугарска влада је упутила представку српској влади, у којој је известила је, да су српске пограничне страже јужно од Рајча пуцале на бугарског пореског чиновника из Куле. Српска је влада одмах наредила истрагу, да се утврди исправност и тачност тог саопћења бугарске владе, а тако исто и то, шта је био повод том пуцању.

† Јоја Јанушевић.

Београд (Р.) После дугог боловања умр'о је у Ужицу Јоја Јанушевић, председник ужичког првостепеног суда у миру и дугогодишњи радикални посланик. Покојни Јанушевић био је врло савестан и ваљан радикални посланик и долазио је у ред оних, на које се радикална странка увек ослања. Сви политички кругови са болом примили саопћење о његовој смрти.

Расправа о оставини Аранђела Стојановића.

Београд (Р.) Букурешки апелациони суд одредио је рочиште за расправу о оставини покојног Аранђела Стојановића, који је тестаментом завештао српској држави све своје имање. На рочиште је позвана српска држава преко државног право браниоца. Рочиште ће бити 14. априла ове год.

Повратак српског делегата из Цариграда.

Београд. (Р.) Српски делегат Драгомир Стефановић отпутовао је јуче из Цариграда за Београд. Он доноси са собом потписани примерак уговора о миру између Србије и Турске и све списе, који се односе на тај предмет.

Прослава Вукосаве Јурковићеве.

Београд. (Р.) Приликом јучерашње прославе 25 годишњег глумачког рада гђце Вукосаве Јурковићеве, чланице београдског народног позоришта, одликована је слављеница петим степеном ордена Св. Саве. Црногорски краљ Никола одликовао је Јурковићеву златном медаљом за ревност, што је она прва у народном позоришту играла Даницу у Балканској царици.

Угарски сабор.

Будимпешта. Мунгов Гит противи се румунском захтеву, да се код судова уведе румунски језик и уверава Мађаре, да ће Немци остати верни угарској држави и да ће Тисини уступци гледе школске наставе онемогућити међу Немцима сваку противмађарску акцију. Д. Полоњ напада Тисину политику.

Демонстрације у Паризу.

Париз. На булеварима приредиле ројалисте (присталице монархије) демонстрацију против Каја. Полиција растерала демонстранте који су у једној кафани уништили сав намештај. Демонстранти викали: Живео краљ! Доле република! У поноћи су се поновиле демонстрације. Многи су ухапшени, међу њима ројалисте Леон, Доде и Морис.

Коалиција у тешком положају.

Загреб. У Хрватском Приморју грдно је огорчење против коалиције а нарочито против самосталаца, који су се слизали са куеновцима и вуку коалицију на странпутицу.

Одговорни уредник:
МИТА КЛИЦИН

Машину за сејање кукуруза
коју сам ја конструисао препоручујем земљорадницима као најбољу те врсте машину, што сведочи и то, да су ми сви они, који су до данас купили са хвалом о њој говорили. 375 2-3
Шнајдер Фридрих
Нови Сад. — Темеринска ул. бр. 19.

НАШУ КУЋУ У НОВОМ САДУ.
Доњо Алмашка улица број 14. Продајемо из слободне руке. За цену и услове упитати у истој кући. 346 2—3

У ЈЕДНОМ СЕЛУ
у Бачкој, има 100 глава добрих
МЛАДИХ ОВАЦА
на продају. За адресу упитати у администрацији „Заставе“.
397 1—2

Своју кућу у Санди
са дућанским локалом и свима споредним просторијама, издајем на више година под кирију.
Удова Бранка Надрљанског
394 1 2 Санад (Torontál v. m)

ОБЈАВА
ЧАКОВАЧКОГ ВАШАРА
овогодишњи пролетњи чаковачки вашар одржаће се почевши у четвртак - - - - - - -
26.—29. МАРТА Т. Г.
На овај вашар дозвољено је дозвољено је СВАКОВРСНУ марву дотеривати, и то, почевши у четвртак у 5 сати ИЗЈУТРА.
Занатлијски вашар почиње 27. марта.
Јоца М. Војновић
359 2 3 закупник вашара.

100.000 ПРПОЉАКА
(штупера) од 2 године добро ожиљених прве класе, порталис и монтикуле, имам на продају. Исто тако имам и 200 хекти вина овогодишње бербе, већином ризлинга из свог сопственог винограда на продају. За цену обратити се на
Владу Мацедонића
Н. Сад, — Житна пијаца.
373 3 – 5

За своју папуџијску радњу
потребујем
више папуџијских момака
за сталан посао. Плата је добра. — Ступити могу одмах. 362 3-3
Koletics Sándor
Budapest VII. Zuglo Hajcsár út. 16.

Своју вршаћу гарнитуру
БЕНЗИН МОТОР
од 16, а млатило 8 коњских снага јака. Продајем по врло повољној цени.
Јован Ћурић, Ст. Сивац,
389 2 3 гостионичар бр. 311.

Гостионица у Нов. Саду
на најживљем месту, са собама за преноћиште и билијаром, због слабости здравља продаје се одмах. — За адресу упитати у администрацији „Заставе“.
328 2—3

За своју ужарску радњу
потребујем
више ужарских момака
који ће имати добру недељну плату. 348 2-3
Ђока Сика, ужар
СУРЧИН (Срем).

БИЛИЈАРА! Све врсте нових и употребљаваних, Тиволи и гара музичких аутомата са убацивањем новаца, пивских апарата, као и свих осталих за гостионице и кафане прибора. Може се добити јефтино на отплату. Старе билијаре примам у промену на захтев шаљем ценовнике сваком бадава. **JOHANN SCHMIDT, Bacsfehetechegy.** Интерурбан. Телефон бр. 9. 121 9—100

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.